

Uppföljningsbeslut

**efter kvalitetsgranskning av kommuners arbete med
ägar- och ledningsprövning av fristående förskolor i
Örnsköldsviks kommun.**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Örnsköldsvik kommun avseende verksamhetens kvalitet inom kommuners arbete med ägar- och ledningsprövning (ÄLP) av fristående förskolor.

Granskningen genomfördes den 25 mars 2025.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen tre utvecklingsområden som angetts i beslut den 5 maj 2025.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Örnsköldsviks kommun senast den 5 november 2025 skulle redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Örnsköldsviks kommun har inkommit med en sådan redovisning den 5 november 2025.

Beslut efter uppföljning

Skolinspektionen bedömer redovisade åtgärder på följande sätt:

I vilken utsträckning bedriver kommunen en aktiv och systematisk tillsyn över att enskilda huvudmän för förskolor fortlöpande uppfyller kraven på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

I vilken utsträckning har kommunen arbetssätt och en organisation för att göra likvärdiga och träffsäkra bedömningar av en huvudmans ekonomiska förutsättningar inom ramen för tillsynen av fristående förskolor.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Motivering

I vilken utsträckning bedriver kommunen en aktiv och systematisk tillsyn över att enskilda huvudmän för förskolor fortlöpande uppfyller kraven på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar

Skolinspektionen bedömde att utvecklingsarbeten behövde inledas inom följande områden:

- Kommunen behöver utarbeta rutiner för att regelbundet och systematiskt genomföra en prövning av den samlade ägar- och ledningskretsens insikt och lämplighet inom ramen för sin tillsyn av fristående förskolor.

Huvudmannen beskriver i sin redovisning att de infört rutiner för att regelbundet genomföra ägar- och ledningsprövning. Dessa rutiner omfattar nu alla delar av en ägar- och ledningsprövning och kommunen har tagit sin utgångspunkt i skollagen och Skolinspektionens stödmaterial i utformningen av riktlinjerna. Rutinerna har sedan sammanförts med kommunernas regelbundna tillsyn av de fristående förskolorna så att kommunen framgent även gör en ägar- och ledningsprövning i samband med en verksamhetstillsyn.

I vilken utsträckning har kommunen arbetssätt och en organisation för att göra likvärdiga och träffsäkra bedömningar av en huvudmans ekonomiska förutsättningar inom ramen för tillsynen av fristående förskolor.

Skolinspektionen bedömde att utvecklingsarbeten behövde inledas inom följande områden:

- Kommunen behöver utveckla rutiner och metoder för att göra självständiga prövningar av vilka som ingår i de fristående förskolornas ägar- och ledningskrets.

Huvudmannen beskriver i sin redovisning att kommunen har sett över rutinen när enskilda huvudmän för fristående förskola ska anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen och framgent kommer enskild huvudman att behöva bifoga dokument som styrker den angivna ägar- och ledningskretsen utifrån organisationens associationsform, exempelvis kan dokument som används som referenser utgöras av stadgar och konstituerande protokoll, register över styrelsemedlemmar eller firmatecknare från Bolagsverket. På detta sätt uppger kommunen att de därmed kommer att göra en prövning på rätt personer i ägar- och ledningskrets och därmed minskar risken att personer med ägar- och/eller ledningsinflytande missas i utredningen.

- Kommunen behöver utveckla sina rutiner och metoder för att bevaka huvudmannens ekonomiska förutsättningar vid de fristående förskolorna.

Huvudmannen beskriver i sin redovisning att kommunen har infört en ny rutin som innebär att årsboksslutsredovisningen årligen begärs in för att proaktivt kunna bevaka de ekonomiska förutsättningarna för de fristående förskolorna. Samtidigt fortsätter kommunen att ha en regelbunden kontroll av antalet placerade barn per fristående förskola genom den kommunala administrationen av bidrag och i förekommande fall förskoleavgifter. Denna rutin har stärkts genom att regelbunden avstämning sker mellan barnomsorgsadministrationen och verksamhetschef gällande barnantal i fristående enheter. På detta sätt kan kommunen tidigt få signaler om verksamheter som riskerar att inte kunna bedrivas ekonomiskt hållbart och kan då hantera situationer där barn riskerar att stå utan förskoleplats hos en enskild huvudman som behöver eller tvingas avsluta sin verksamhet på grund av ekonomiska förhållanden.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ildiko Lundqvist.

Utredaren Anna Alm har varit föredragande i ärendet.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida

Bilaga 1: Författningsstöd

2 kap. 5 § skollagen

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,
2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och
3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § andra stycket bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

För att godkännande ska lämnas krävs, utöver det som anges i andra-fjärde styckena, att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet och, i förekommande fall, att utbildningen har en konfessionell inriktning.

2 kap. 5 a § skollagen

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 5 § andra stycket 1 sammantaget avse

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,
3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och
4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 5 § tredje stycket avse de personer som anges i första stycket och den juridiska personen.

2 kap 5 b § skollagen

En sökande ska inte anses som lämplig enligt 5 § tredje stycket om det finns en risk för att barn eller elever i den verksamhet som ansökan avser kommer att utsättas för

1. våld, tvång eller hot,
2. diskriminering eller kränkande behandling, eller
3. påverkan som syftar till motarbetande av grundläggande fri- och rättigheter eller det demokratiska styrelseskicket.

2 kap. 6 b § skollagen

Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 5 a § till den som godkänt den enskilde som huvudman senast en månad efter förändringen.

2 kap. 7 § skollagen

Statens skolinspektion handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola.

Övriga ärenden om godkännande av enskild som huvudman enligt 5 § handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas.

26 kap. 4 § skollagen

En kommun har tillsyn över att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§.

23 § förvaltningslagen (2017:900)

En myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. En enskild part som inleder ett ärende ska medverka genom att så långt som möjligt ge in den utredning som parten vill åberopa till stöd för sin framställning. Om det behövs ska myndigheten genom frågor och påpekanden verka för att parten förtydligar eller kompletterar framställningen.

31 § förvaltningslagen

För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar

1. dagen för beslutet,
2. vad beslutet innehåller,
3. vem eller vilka som har fattat beslutet,
4. vem eller vilka som har varit föredragande, och
5. vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

32 § förvaltningslagen

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.